

Ändring av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020) med anledning av brexit

Arbetsmarknadsdepartementet

2019-09-19

Dokumentbeteckning

KOM (2019) 397

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1309/2013 om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020)

Sammanfattning

Den 4 september 2019 antog Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om ändring i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1309/2013 om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF) för perioden 2014–2020. Förslaget är en del i kommissionens förberedelser för den händelse att Storbritannien lämnar Europeiska unionen (EU) utan ett utträdesavtal. Enligt kommissionens förslag ska fondens tillämpningsområde utvidgas till att även erbjuda stöd till varslade och uppsagda arbetstagare och egenföretagare vars verksamhet har upphört till följd av att Storbritannien lämnar unionen utan ett utträdesavtal. Denna förordningsändring träder enligt förslaget i kraft endast i händelse av ett avtalslöst utträde.

Regeringen anser att stödinsatser med anledning av att Storbritannien lämnar EU utan utträdesavtal måste vara tydligt definierade och också leva upp till en generell princip om budgetrestriktivitet. Regeringen anser vidare att EGF i första hand ska avvecklas när nu gällande EGF löper ut 2020 och i andra hand bli mer restriktiv. Regeringen anser att förslaget om att införa en temporär möjlig utvidgning av nuvarande tillämpningsområde bör följa principen om budgetrestriktivitet.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF) inrättades 2007 i syfte att bidra till anpassning till globaliseringens effekter genom att ge kompletterande stöd till arbetstagare som blivit uppsagda och egenföretagare vars verksamhet upphört på grund av strukturella förändringar i världshandelsmönstren. Inför perioden 2014–2020 antog rådet och Europaparlamentet på förslag av kommissionen (se faktapromemoria 2011/12:FPM27) en utvidgad fond (förordning (EU) nr 1309/2013) för att även kunna ge stöd till varslade och uppsagda personer i händelse av oförutsedd kris som leder till en allvarlig störning i den lokala, regionala eller nationella ekonomin. Beslutet innebar en permanent utvidgning av den tillfälligt utökade målgrupp för fonden som funnits sedan förordningsändringen 2009.

Den 29 mars 2017 anmälde Storbritannien sin avsikt att lämna EU i enlighet med artikel 50 i EU-fördraget. I november 2018 nåddes en uppgörelse mellan EU och Storbritannien om ett utträdesavtal och tillhörande politisk förklaring om den framtida relationen. Utträdesavtalet har ännu inte ratificerats och med hänsyn till rådande omständigheter finns det en tydlig risk för ett avtalslöst utträde. EU och Sverige har inom sina respektive områden vidtagit förberedelse- och beredskapsåtgärder för att möta allvarliga konsekvenser av ett eventuellt avtalslöst utträde.

Den 4 september 2019 antog kommissionen ett förslag till förordning om ändring i förordning (EU) nr 1309/2013 om EGF för perioden 2014–2020. Förslaget är en del i kommissionens förberedelser för den händelse Storbritannien lämnar EU utan ett utträdesavtal.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår att EGF:s tillämpningsområde vidgas till att även kunna erbjuda stöd till varslade och uppsagda arbetstagare och egenföretagare vars verksamhet har upphört som en följd av att Storbritannien lämnar EU utan ett utträdesavtal. Enligt förslaget ska denna förordningsändring träda i kraft endast i händelse av ett avtalslöst utträde.

Syftet med förslaget är enligt kommissionen att mildra de mest allvarliga ekonomiska störningar som kan uppstå till följd av att Storbritannien lämnar unionen utan ett utträdesavtal. Kommissionen beskriver att ett avtalslöst utträde kommer att utgöra en viktig förändring i EU:s handelsförhållanden

och den inre marknadens sammansättning och kan därför förväntas ha en betydande inverkan på handelsmönster, tillväxt och sysselsättning. Enligt förslaget bör EGF därför även kunna erbjuda stöd till varslade och uppsagda arbetstagare och egenföretagare vars verksamhet har upphört som en följd av att Storbritannien lämnar EU utan ett utträdesavtal.

De övriga villkoren om att minst 500 personer ska beröras under referensperioden samt förutsättningar vid mindre arbetsmarknader eller vid särskilda omständigheter gäller som tidigare.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget väntas inte ha någon effekt på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget ändrar enligt kommissionen inte det högsta årliga beloppet för EGF som för närvarande gäller. Maximalt tillgängliga medel för EGF förblir oförändrade. EGF får under perioden 2014–2020 årligen uppgå till högst 150 miljoner euro i 2011 års priser, vilket anges motsvara ungefär 180 miljoner euro i 2020 års priser. En ekonomisk konsekvens av förslaget är att ett vidgat tillämpningsområde för EGF riskerar leda till ett större nyttjande av fonden.

Kommissionen anger att förslaget ingår i unionens förberedelser för att begränsa de mest betydande störningar som orsakas av att Storbritannien lämnar unionen utan ett utträdesavtal. Kommissionen har analyserat riskerna och dragit slutsatsen att förslaget är nödvändigt för att säkerställa att EGF ska kunna stödja de arbetstagare som sägs upp som en konsekvens av ett avtalslöst utträde.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är av högsta prioritet att säkra ett ordnat brittiskt utträde ur EU. Det finns dock en tydlig risk för ett avtalslöst utträde och beredskapsarbetet för att hantera ett sådant scenario är en nödvändig del av brexitarbetet. Regeringen anser att de hittills beslutade beredskapsåtgärderna är ändamålsenliga. Eventuella nya åtgärder bör leva upp till de generella principer som kommissionen slagit fast för beredskapsarbetet, vilka beskrivits i faktapromemoria 2018/19:FPM17.

Regeringen anser att stödinsatser med anledning av att Storbritannien lämnar EU utan utträdesavtal måste vara tydligt definierade och också leva upp till en generell princip om budgetrestriktivitet.

Regeringen anser vidare att EGF i första hand ska avvecklas när nu gällande EGF löper ut 2020 och i andra hand bli mer restriktiv.

Mot bakgrund av detta anser regeringen att förslaget om att införa en temporär möjlig utvidgning av nuvarande tillämpningsområde bör följa principen om budgetrestriktivitet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Av de förhandlingstillfällen som varit går det att utläsa ett tydligt stöd för kommissionens förslag från en bred majoritet av medlemsstater.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter om förslaget är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget är inte föremål för remittering.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen anger fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt tredje stycket i artikel 175, som rättslig grund för förslaget.

I artikeln föreskrivs att om specifika åtgärder visar sig vara nödvändiga utanför strukturfonderna och om det inte påverkar de åtgärder som beslutas inom ramen för EU:s andra politikområden, sker beslut i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet där rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande, och efter att Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Europeiska regionala kommittén har konsulterats.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen innebär enligt EU-fördraget att unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet ska vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på nationell nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Enligt kommissionens bedömning kan inte medlemsstaterna själva i tillräcklig utsträckning uppnå målet med förslaget utan detta mål uppnås bäst på unionsnivå. Förslaget är enligt kommissionens bedömning därför förenligt med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen anger följande motiv:

EGF:s uppgift är inte att ersätta insatser på nationell nivå. Oväntade situationer av omstrukturering på arbetsmarknaden som får en betydande inverkan kan dock pröva gränserna för vad ordinarie stöd på nationell nivå klarar av att hantera. Därför, på grund av omfattningen och effekterna av oväntad storskalig förändring på arbetsmarknaden och eftersom EGF är ett uttryck för solidaritet över och mellan medlemsstaterna, är ett stöd på unionsnivå motiverat.

Unionens stöd kommer att begränsas till vad som är nödvändigt för att uppfylla målen för solidaritet med uppsagda arbetstagare.

Mobiliseringen av fonden skapar ytterligare värde jämfört med medlemsstaternas åtgärder eftersom EGF-finansierade åtgärder ökar det totala antalet tjänster som kan erbjudas uppsagda arbetstagare, möjliggör olika tjänster och en ökad intensitetsnivå. Mobiliseringen av EGF innebär även att innovativa idéer kan testas och bästa praxis kan identifieras och införlivas i ordinarie verksamhet i medlemsstaten.

Kommissionen menar vidare att föreslagen ändring i förordning om EGF 2014–2020 följer proportionalitetsprincipen då den inte går utöver vad som är nödvändigt för att målen ska uppnås.

Enligt regeringens bedömning går förslaget inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen och anser i likhet med kommissionen att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen.

Regeringen gör bedömningen att syftet med förslaget inte kan uppnås på nationell, regional eller lokal nivå. Syftet kan endast uppnås genom ändring av befintlig förordning på unionsnivå.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Behandlingen av förslaget inleds i rådet under september 2019. Europaparlamentet har påbörjat sin behandling.

4.2 Fackuttryck/termer